

"חלאקה"

מתוך "ליקוטי שמואל"

עורך: שמואל אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

חלאקה

חלאקה (מערבית: חֶלֶק, חלק (ה) גילח; או בידיש: אָפּשערן, נהגה: Opshern, לספר) הוא טקס תספורת יהודי, קבלי במקורו, הנערך לילדים כשהם מגיעים לגיל שלוש.

יש נוהגים לערוך את החלאקה דווקא בל"ג בעומר בהר מירון ליד קבר רבי שמעון בר יוחאי, ומספרים שם את כל הילדים שיום הולדתם השלישי חל כמה חודשים לפני או אחרי ל"ג בעומר. אולם, יש המקפידים שלא לספר את הילד לפני יום ההולדת השלישי שלו, ולכן אם יום הולדתו חל אחר ל"ג בעומר, מספרים אותו ביום ההולדת. אך, אם יום הולדתו חל מעט לפני ל"ג בעומר, ממתינים לל"ג בעומר של אותה שנה, ואם הוא חל כמה חודשים לפני ל"ג בעומר, מספרים אותו ביום ההולדת. הטקס נעשה בליווי נגינה של כליזמרים. יש שנהגו לערוך את החלאקה בקבר שמואל הנביא או בקבר שמעון הצדיק בירושלים. כמו כן, חלק מהילדים מסופרים על ידי רב.

המנהג חדש יחסית, והוא מובא לראשונה רק בתחילת תקופת האחרונים. לראשונה הוא מוזכר בשו"ת הרדב"ז, בצירוף המנהג לתת צדקה כמשקל השיער הגזוז. רבי חיים ויטאל מספר שרבי יונתן שאגיש העיד לו שהאר"י ביום ל"ג בעומר "הולך את בנו הקטן שם (=למירון) עם כל אנשי ביתו, ושם גילחו את ראשו כמנהג הידוע, ועשה שם יום משתה ושמחה". אולם הוא מסיים בהערה: "אבל איני יודע אם אז היה בקי ויודע בחכמה הזו הנפלאה שהשיג אחר כך... וכתבתי כל זה להורות כי יש שורש במנהג הנזכר", כלומר הוא מפקפק במשמעות הקבלית של המנהג. [2] המנהג התפשט ברחבי יהדות ארצות ערב, עד לתימן ומרוקו. בקרב האשכנזים המנהג לא היה מקובל, אך לאחר בואם לארץ ישראל קיבלו את המנהג מהספרדים, ובהמשך הוא התפשט אף ליהדות אשכנז שבחוץ לארץ.

ייתכן שהמנהג לקחת את הילדים למירון לחלאקה הוא המשכו של המנהג לעלות לקבר שמואל הנביא בבני סמואל בכ"ח אייר (יום פטירתו של שמואל הנביא), ושם לגלח את ראשם של הקטנים ולתת כסף כמשקל השערות לצורך תחזוקת המקום או לעניים. עקב הגבלת השלטונות העות'מאניים (בשנת ש"ל, 1570), העבירו את המנהג צפונה, להר מירון, ושם המשיכו את הטקס על קברו של הרשב"י ובנו בל"ג בעומר.

למנהג זה ניתנו מספר טעמים: על מנת לתת למנהג זה אופי רוחני-תורני, חסידי האר"י הדגישו את עניין השארת פאות הראש לקטן. כיוון זה תפס תאוצה והתפשט בקרב עדות שונות. ניתן לראות מגמה זו גם מתוך תפילות שונות.

יש מקורות שהמנהג צוטט בלא ציון של גיל מסוים, אלא בהתייחסות לתספורת הראשונה. וכך כתב ה"שערי תשובה": "המנהג בארץ ישראל לעשות שמחה בתגלחת הראשונה של קטן, שמחנכים אותו במצווה להיות לו פאות הראש".

גיל זה נחשב בתורה כגיל מיוחד. עד גיל שלוש הילד אינו בשל ללימוד תורה ומגיל שלוש אביו מקדישו לתורה. למדים זאת מהכתוב בתורה על איסור ערלה (על אילנות): "שלוש שנים יהיו לכם ערלים לא יאכל ובשנה הרביעית יהיה כל פרי קודש הילולים לה'" – ויקרא י"ט, כג-כה

ראשית ימיו של התינוק מרוכזים בצורכי עצמו ובגופו, ובגיל שלוש מתפתחת תודעתו הסביבתית. גידול השיער מגן על האדם מפני השפעות העולם החיצוני, וגזיזת השיער מבטאת את היציאה מתוך האני הבודד והיפתחות לסביבה.

גזיזת שערות הילד והפיכתו מאיש שער (עשו) לאיש חלק (יעקב), יש בה כדי לסמל את כניסתו של הילד לעולם התורה, עולמו של יעקב. על פי זה, המילה חלאקה מתפרשת על פי לשון המקרא בראשית כ"ז י"ב: "ואנוכי איש חלק".

יש אומרים תפילה זו בשעת החלאקה:

"יה"ר מלפניך, ה' א-לקי הא-לוקים ואדוני האדונים, שבזכות כל הצדיקים והחסידים מיום שנברא העולם ועד סופו, ובזכות תורתך הקדושה והטהורה, ובזכות מצות פאת הראש, שצויתנו בתורתך

"לא תקיפו פאת ראשכם", ובזכות הצדיק הקדוש הזה מורנו ורבינו ועטרת ראשינו [בכל ציון של צדיק ששם גוזזים מזכירים את שמו], כמו שזכה הנער לפאת הראש, כן יזכה לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ויורה הרואת בישראל בחיי אביו ובחיי אמו, אמן נצח סלה."

מנהגם של חלק מהאשכנזים לומר מזמור הללויה הללו אל בקדשו (תהילים מזמור ק"נ). אצל עדות המזרח ישנם מנהגים ותפילות נוספות. יש שכתבו שטוב לתן באותו יום צדקה לעניים או לתלמידי חכמים. ואחר כך מברכים על מזונות וכדומה ושרים בהודאה לה'. יש שהיו נוהגים לשקול את השערות אחר הגילוח בזהב או בכסף, ונתנו כנגד המשקל מעות לצדקה. והעלו זאת כסגולה שהבן יהיה חכם בתורה וביראת שמים ויאריך ימים בטוב. וכך נהגו בחסידות מונקאטש בהונגריה.

עוד על חלאקה

חלק מעדות ישראל נוהגות לקיים את המנהג המסורתי על פיו אין מספרים את שיערותיו של ילד (זכר) עד יום הולדתו השלישי. טקס התספורת נקרא "חלאקה" (בערבית - תספורת), או "אופשרין" (Upsherin, ביידיש - גזיזה). העדות הראשונה למנהג החלאקה מוזכרת בספרו של רבי חיים ויטאל (רב ומקובל חשוב שחי בצפת בסוף המאה ה-16 ובראשית המאה ה-17 והיה תלמידו המובהק של המקובל הגדול - האר"י הקדוש), שבו הוא מתאר איך רבו גילח את שערות בנו של רבי יהונתן שאגיש, על פי מנהג שהיה ידוע במקום, וחתם ואמר בספרו: "וכתבתי כל זה להורות שיש שורש למנהג הזה הנזכר".

טעמים למנהג

« טקס התבגרות:

טקס התבגרות אשר משנה את מראהו של הילד ומצהיר על כניסתו לעולם הגברים. עד גיל שלוש נחשב הילד בעיני החברה ואף בעיני המסורת לתינוק. הוא הסתובב אצל הוריו ומטפליהם, ובעיקר בחברת הנשים. בעולם המסורתי, שהפריד בין הנשים לגברים, היה גיל שלוש הסמל למעברו של הילד לחברת הגברים ולתחילת תהליך לימוד התורה שלו. הסמל החיצוני של גזיזת השיער הבהיר את שינוי המעמד. לא עוד שיער פרוע כשל תינוק, אלא שיער מבוגר כשל מבוגר, ולא עוד שיער ארוך כשל נשים, אלא שיער קצר כשל גברים. נוכחות הקהילה, ובעיקר גברי הקהילה בטקס הגזיזה היה סמלי ובכך הכניסו את הילד במעין 'טקס גמילה' לתוך קהילתם הלומדת.

« טקס חניכה דתי:

טקס חניכה דתי, אשר מדגיש את כניסתו של הילד לעולם המצוות. כמובן, הילד עוד אינו 'בר מצווה' ואינו מחויב במצוות, אולם גיל שלוש נחשב לגיל בו מסוגל הילד לנהל שיחות, להבחין בין טוב ורע, ולהתחיל להתפתח כאדם. הציפייה המסורתית היא כי הילד, בהגיעו לגיל שלוש, יתחיל לחוות את התורה ואת מצוותיה. זוהי הסיבה לכך שבגיל זה מתחיל באופן מסורתי הילד בלימוד מסודר של התורה. טקס ה'חלאקה' הינו המחשה של אחת ממצוות התורה, המצווה שלא לגלח את הראש באופן בו נהגו עמים אחרים, ולהשאיר את פאת הראש (השיער הצומח מאחורי האוזניים) - בלתי מגולחת, על פי הפסוק (ויקרא יט 27): "לא תקפו, פאת ראשכם ולא תשחית, את פאת זקנך". לפיכך נהוג לספר את שערות ראשו של הילד, ולהשאיר לו פאות (יש הנוהגים להשאיר פאות ארוכות, ואחרים מקפידים רק על כך שהתספורת תשאיר את שרשי השיער בערך עד אמצע האוזן).

« טקס חיבור בין האדם לטבע:

טקס חיבור בין האדם לטבע, אשר יוצר הקבלה בין צמיחתו של ילד לבין צמיחתם של עצי הפרי ושל הסביבה הטבעית. טקס זה יוצר הקבלה בין האיסור בן שלוש השנים על הנאה מפירות האילן ('ערלה') לבין האיסור בן שלוש השנים על גזירת שיערו של ילד. בתורה בספר ויקרא (יט 23) כתוב:

"וְכִי-תֵבְאוּ אֶל-הָאָרֶץ, וְנִטְעַתֶם כָּל-עֵץ מֵאֵכֶל וְעָרְלֶתֶם עָרְלֶתוֹ, אֶת-פְּרִיָּו. שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֵרְלִים, לֹא יֵאָכֵל".

פסוקים אחדים אחר כך מופיעה המצווה (שהוזכרה לעיל) - 'לא תשחית את פאת זקנך'. בשל סמיכות פסוקים זו, כיון שבתורה נמשל פעמים רבות האדם לעץ: "כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה" (דברים כ 19) ובשל היות השיער ביטוי בולט בגוף לצמיחה ולגדילה, המקבילה לצמיחת העצים והפרחים - למדו כי כפי שאין לגזום את הפירות משך שלוש שנים, כך אין לגזוז את שיער הילד משך שלוש שנים.

מנהגים בעת הטקס

« עריכת הטקס במיקום בו ישנם קברות צדיקים, ובמיוחד קברו של ר' שמעון בר יוחאי בהר מירון. כיוון שמקורו של המנהג בקבלת האר"י (ר' יצחק לוריא, צפת, המאה ה-16, מגדולי המקובלים בתולדות היהדות) ובקבלת ספר הזוהר, נחשב גיבורו של ספר הזוהר, ר' שמעון בר יוחאי, לגיבורו של טקס החלאקה.

« עריכת הטקס בחברת בני משפחה וידידים, החונכים ביחד עם הילד ומשפחתו את התבגרותו את מעברו ממעמד של 'תינוק' למעמד של 'ילד'.

« חלוקת 'עבודת' התספורת בין הנוכחים במקום, כך שכל אחד לוקח חלק ומספר קווצת שיער, ולאחר מכן הולכים לספר שישלים את המלאכה.

« עריכת התספורת כך שקודם כל מספרים את השערות שבקדמת הראש, במקום בו עתיד הילד, כשיגיע לגיל מצוות, להניח תפילין, כלשון פסוקי קריאת שמע (דברים ו 6, 8): "וְהָיָה הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֶנִּי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ- וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ [תפילין של יד] וְהָיָה לְטֹטַפֹּת בֵּין עֵינֶיךָ [תפילין של ראש]".

« שילוב טקס הגזירה עם לימוד ושירת פסוקים מן התורה, בעיקר פסוקים העוסקים בלימוד התורה. מכיוון שה'חלאקה' מסמלת את המעבר של הילד למצב בו הוא מסוגל ללמוד דברים חדשים, נהוג שמלמדים את הילד פסוק ואותו הוא אומר או שר בזמן התספורת, לפניה או אחריה. פסוקים לדוגמא: "תֹּרֶת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ עֲדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מְחַכֶּמֶת פֶּתִי" (תהלים יח 8). "וְהָיָה בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה" (יהושע א 8). "טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאֲלֹפִי זָהָב וְכֶסֶף- (תהלים קי"ט 72).

« שילוב טקס הגזירה עם שירת ה'אל"ף-בי"ת' בפני הקהל, בעצמו או במשותף, כסמל לכניסתו הקרובה לעולם האותיות והמלים. יש הנוהגים למרוח דבש על פי הילד באומרו את האותיות, כדי שיהיו דברי התורה מתוקים בפיו.

« יש הנוהגים לשקול את שיערותיו של הילד, לאחר גזירתו ולתת את שווי משקלו של השיער בזהב או בכסף לצדקה. מנהג המבטא את האמור בספר תהילים, פרק קי"ט, פסוק ע"ב, ובו כתוב: "טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאֲלֹפִי זָהָב וְכֶסֶף".

נקודות למחשבה

מעמד ה'חלאקה' יכול להיות קשה להורי הילד, שרואים את תינוקם פוסע לפתע את צעדיו הראשונים לכיוון הילדות הבוגרת ותלתלי ינקותו נלקחים ממנו. אולם חשוב לזכור כי גם לילד עצמו, המעמד יכול להיות מפחיד וטראומתי. זהותו העצמית שעד עתה התקשרה בעיניו לשיערו הארוך - הולכת להשתנות, שכן זוהי הפעם הראשונה שמספרים אותו. המספריים עלולות להיות מאיימות, וכך גם הקהל הרב שנדחק סביבו ומקים רעש גדול. כיוון שכך, מומלץ להכין את הילד מראש, להסביר לו מה הולך להתרחש, ואף לעבור אתו על הטקס. ניתן להדגים לו את השינוי במראהו על ידי איסוף השיער והרמתו. אם יש לילד אחים - כדאי לשלבם בטקס, על ידי שיר שישירו יחד עם אחיהם, ריקוד שירקדו, או משחק שישחקו יחדיו. כך גם תימנע מהם תחושת קיפוח, שאחיהם זוכה לכל תשומת הלב. חשוב ליצור אווירה שבה הילד ירגיש בנוח ושהחווייה לא תיזכר לו כמעמד טראומטי.

משמעות השם "חלאקה"

יש רעיון נפלא שכתב הרה"ג שמואל אליהו שליט"א: כל מי שלמד את סיפורו של שמשון הגיבור, כשכל גבורתו הייתה בהיותו נזיר, שלא נגע ברזל בשערות ראשו, ואילו, בזמן בו נגזזו שערותיו, הלכה לאיבוד כל גבורתו. יוצא אם כן שבשיער יש כוח חיות גדול מאד. ניתן לשים לב לעובדה שהשיער נמצא בגוף האדם בעיקר במקומות, שיש בהם הרבה חיות. לא בכדי תיקנו חז"ל לנשים המגדלות שיער לכסות אותו, משום שהן צריכות להביא הרבה חיים לעולם – הן האישה נקראת בתורה: "אם כל חי" יוצא איפה שיש השלכה בין החיות של האדם לשערות שבגופו. אם נתבונן בקצב הגדילה של האדם ניוכח שבשלוש השנים הראשונות, הילדים גדלים ביחס הרבה יותר גדול מאשר בכל חייהם, ולכן משאירים להם את השיער.

עם זאת השיער מבטא את החומריות (יוסף סיסל בשערו ועמד בניסיון קשה עם אשת פוטיפר...) בגיל שלוש אנחנו מספרים אותם כדי שלא להרבות שיער – שלא להימשך לצד החומריות. סמליות השיער כחומריות באה לידי ביטוי גם בשוני שבין עשוי שהיה אדמוני - "כולו כאדרת שיער" לעומת יעקב אבינו שהיה איש חלק "ואנוכי איש חלק". גזיזת שערות הילד והפיכתו מאיש שער (עשו) לאיש חלק (יעקב), יש בה כדי לסמל את כניסתו של הילד לעולם התורה, עולמו של יעקב. על פי זה, המילה "חלאקה" מתפרשת על פי לשון המקרא בראשית כ"ז י"ב: "ואנוכי איש חלק".

עוד על חלאקה (2)

ה'חלאקה' הוא מנהג גזיזת שערות הילד באופן המותיר את פאותיו שלימות. בכך מתקיימת מצוות התורה 'ופאת ראשם לא יגלחו'.

מקור המנהג והתפשטותו: מנהג זה לא היה נהוג בזמן הגמרא והראשונים (כמוכח מהגמרא מו"ק יד. ושיטמ"ק שם ותוספות נזיר מא: 'השתא'), וגם לא נזכר בשום פוסק מחכמי אשכנז וליטא.

המנהג נזכר לראשונה לפני כ-430 שנה בשו"ת הרדב"ז (ח"ב סימן תר"ח, נפטר בשנת של"ג) שהביא שיש אנשים שהיו נוהגים לנדוד לגלח את הבן (הדוגמא שם היא גילוח בקבר שמואל הנביא) ולתת משקל השיער לצורך המקום להדליק בו נרות וכו'. אמנם בדבריו לא מוזכר מקור לדבר, וגם לא גיל מסויים של הילד.

על האר"י (שנפטר שנה לפני הרדב"ז) מובא (מהרח"ו, שעה"כ דף פז): "והמנהג שנהגו ישראל ללכת בל"ג בעומר על קברי [[רשב"י ור"א בנו הקבורים במירון, ואוכלים ושותים ושמחים שם, ראיתי למורי האר"י ז"ל שהלך לשם בל"ג בעומר הוא וכל אנשי ביתו, וישב שם 3 ימים, וזה היה בפעם הראשונה שבא ממצרים, אבל איני יודע אם אז היה בקי ויודע בחכמה הנפלאה שהשיג אחר כך. והרב רבי יונתן סאגיש העיד לי שבשנה האחרונה קודם שהלכתי אני אצלו ללמוד עם מורי ז"ל, שהוליך את בנו הקטן לשם עם כל אנשי ביתו, ושם גילחו את ראשו כמנהג הידוע, ועשה שם יום משתה ושמחה... וכתבתי כל זה להורות כי יש שורש במנהג הנ"ל". מכאן רואים שבימי האר"י היה המנהג כבר "ידוע", אולם גם כן לא מוזכר גיל הילד. וגם לא ברור בבירור אם הכוונה שגילחוהו דווקא בל"ג בעומר. כמו"כ לא ברור מי הוא זה שסיפר את בנו – האר"י או ר"י סאגיש? ואף אם יוכרע שהאר"י הוא שסיפר את בנו הרי שלא ברור האם לדעתו יש לנהוג כך גם לפי חכמה הנפלאה שהשיג אחר כך". יש אכן מי שכתב שלפיה אין לעשות כן, ויש שהוכיחו זאת מכך שלפי האר"י כלל אין מסתפרים בספירה כולל בל"ג בעומר (ירח למועדים). אולם יש להשיב על ראיותיהם.

המנהג הוזכר לאחר מכן אצל חכמי הספרדים שאחרי האר"י (שו"ת גינת ורדים, נחפה בכסף לר"י נבון, מזבח אדמה, משנת חסידים, שדי חמד, נהר מצרים, כה"ח, ועוד), ולעומת זאת בספרי פוסקי ומנהגי אשכנז, ראשונים ואחרונים, לא הובא זה בשום מקום. יש שבמפורש התנגדו למנהג זה מחמת שהוא מ'חוקות הגויים' או מטעם שאינו טוב ע"פ הקבלה ועוד. המנהג היה אצל הספרדים שבא"י, ולכן הכתר שם טוב כתב שבלונדון 'לא נודע להם מנהג זה' וביעב"ץ לא הזכירו. אצל החסידים התפשט

מנהג זה רק בארץ ישראל (כנראה למדו זאת מהספרדים) מהדור השלישי לתלמידי הבעש"ט (שנת ת"ר בערך) ואח"כ גם התפשט לחו"ל.

גיל התספורת

גיל 3 לא הובא באר"י או ברדב"ז או במקור קדום אחר.

היו כמה מנהגים בגיל בו מספרים את הילד:

ט' חודשים (מנהג מרוקו)

שנתיים (פעולת צדיק למהר"י צאלח, וכן מנהג פולין וליטא וגור וסקווירא ועוד)

ארבע (מנהג א"י כמובא בכתר שם טוב ובאבן ספיר ועוד)

בגיל 5 ויותר (מנהג הספרדים בירושלים כמובא בשלחן גבוה ושלמי ציבור)

בגיל 6 ו-7 (המנהג במירון כמובא בשנת תרכ"ז ע"י חכם אברהם רוזאנס)

חלק מהחסידיים נהגו בגיל שלש.

ישנם עוד מנהגים בדבר (הובאו בנטעי גבריאל עמ' כד ובשרשי מנהגי אשכנז ועוד).

"המצווה הראשונה - חלאקה"

כתב בספרו "פניני הלכה" הרה"ג אליעזר מלמד: את הטעם למנהג של תספורת הקטנים הנקרא – חלאקה: יש נוהגים שלא לספר את שיער בניהם הקטנים עד שיגיעו לגיל שלוש, ואז מספרים את שערותיהם, ומשאירים להם פאות. ובזה, מחנכים אותם למצוות "לא תקיפו פאת ראשכם" (ויקרא יט' כז), שעניינה, לא לספר את שערות הראש בעיגול, תוך גזיזת הפאות.

ומצאו לזה רמז במצוות ערלה, שאמרו חז"ל על שלוש השנים של ערלה, שמרמזות לשלוש השנים הראשונות של תינוק שאינו יודע להשיח ולדבר, ואז, אין מקיימים בו מצוות. "ובשנה הרביעית יהיה כל פרוי קדש" (ויקרא יט' כד), שאביו מקדישו לתורה (תנחומא קדושים יד'). וכך למדו, בעלי מנהג זה, שבשלוש השנים הראשונות הוא דומה לעץ ערלה ואין גוזרים שערותיו, ובשנה הרביעית שכבר יכול להתקדש, גוזזים את השערותיו ומשאירים לו פאות, וזו המצווה הראשונה שמקיימים בו...

תורה לא עוברת בירושה!?

בתחילת הפרשה וזאת הברכה, אומרת התורה (דברים פרק לג פסוק ד): "תֹּרָה צֶנֶה לָנוּ מִשָּׁה מוֹרָשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב"...

חז"ל אומרים לנו (בגמרא מסכת סוכה מב, א): תנו רבנן קטן היודע לנענע חייב בלולב, להתעטף חייב בציצית לשמור תפילין אביו לוקח לו תפילין, יודע לדבר אביו ללמדו תורה וקריאת שמע. תורה מאי היא? א"ר המנוא (דברים לג-ד): תורה ציווה לנו משה מורשה קהלת יעקב". זה הדבר הראשון, שמלמדים ילד קטן, ברגע שהוא יכל ללמוד תורה...

נשאלת השאלה: מדוע דווקא את הפסוק הזה?

אלא, באים ואומרים לילד: "תדע לך, אתה מתחיל עכשיו ללמוד תורה. תורה לא תקבל בקניין. זה שאבא שלך תלמיד חכם, זה שאבא שלך ראש ישיבה, זה שמשה רבינו היה ראש ישראל, זה לא נתן לו את האפשרות, למנות את הבנים שלו אחר כך, בתור מנהיגי ישראל!". מה שנתן ליהושע בן-נון את הכוח, לקבל את ההנהגה של כלל ישראל, היה שתורה איננה עוברת בירושה, אלא תורה צוה לנו

משה מורשה קהלת יעקב, אל תקרי מורשה אלא מאורסה ... שלב אחר שלב, נדבך אחר נדבך, כל שלב, מקרב אותך יותר, אל הדרגה הזאת של האירוסין עם התורה.

לכן מבאר רש"י במקום: תורה. אשר צוה לנו משה מורשה היא לקהלת יעקב, אחזנה ולא נעזבנה... הגמרא (מסכת פסחים מט, ב) מפרשת: - "אל תקרי מורשה אלא מאורסה"...